

Պիուկէոշիիթալ անունով տուն մը կայ, որ տասը սրահ (աւլու), ու քսան սանդուղ (մէրտիվէն) ունի, հինգ դստիկոն բարձր շինած է. ասոր մէջը երկու հարիւր տնւոր կը բնակի. գետնի դստիկոնը յիսուն հատ ալ խանութ ունի, բոլորն ալ վարձու տրված են, որ տարին 170,000 ֆիօրին կը բերեն: Ամանապէս Ղուսթնէրհօֆ ըսված տունը երկու սրահ ունի, վեց դստիկոն բարձր է, վարձու տրված շատ խանութներ ու բնակարաններ ունի, որ տարին 60,000 ֆիօրին կը բերեն: Այն դուաւպէն ըսված տունն ալ ութը դստիկոն բարձրութիւն ունի:

ԳՂՈՒԽ Դ:

Այսէք պալատը, յարուստը, գոնյը, ու յի հեծնէլ
 արդէլու տեղը:

1. Այսեր պալատը քաղքին հարաւային կողմը նոր շինած փառաւոր դուան անմիջապէս քովն է: Եսիկա զանազան ատեններ հետզհետէ շինված ու միացրցած ըլլալով՝ չունի ան համեմատութիւր, որն որ կայսերական պալատէ մը կը պահանջուի:

Մէջ տեղի մեծ սրահը 144 կանգուն երկայն 79 կանգուն լայն հրապարակ մըն է. որուն երկայնութեանը քաղքին զիէն վերը յիշված Հոռմայի կայսերութն դատաստանին պալատը շինված է, որ

Վլասսիին կողմէն պալատը մտած ատենը դիմացը կուգայ, աջ կողմի շէնքը՝ որ անոր հետ միացած է, հին պալատն է, որն որ 1210նին երրորդ Ալեքսանդրոս դուքսը շինած է. 1275ին մեծ կրակէն այրած է, թմբօքար երկրորդը նորէն սկսած է շինել, ու 1305ին Ալպերտոս առաջինը լմնցրցած է. առաջին Ֆէրտինանտոս կայսրը 1556էն ինչվան 1552ը շատ մեծցուց ու գեղեցկացուց, Սարիամ թերեզիան նորէն շատ շէնքեր շինել տրվաւ, ու հիները որչափ որ կարելի էր նէ վարդարեց. պզտիկ սենեակ մըն ալ շինեց, որ մէջը երկու մեծ հայլի ու մեծ աթոռ մը կայ, որուն վրան հինգ հոգի կըրնան նստիլ, ու անիւներով (չարխերով) մէկ հոգի կընայ վեր քաշել, որ պատի մէջէն վեր կելայ՝ որ դստիկոնը որ մէջինները կուզեն նէ: Աս հին պալատն ալ երկու սրահ ունի. առաջին սրահին ու մեծ հրապարակին մէջի շէնքին՝ որ Շայյէ-հոֆ կըսվի, երրորդ դստիկոնը հիմակվան կայսրը կը բնակի: Չախ կողմի շէնքը 1690ին Ամալիա կայսրուհին շինած է, անոր համար ալ Այլէ-հոֆ (Ամալիայի պալատ) կըսվի: Հիմակվան կայսեր հայրը Ալեքսանդրոս կայսրը հոն կըբնակէր. ու հիմայ պարապ է, երբոր օտար թագաւոր մը կամ կայսր մը Աննա կուգայ նէ՝ կայսրը ղենքը հոն բնակել կուտայ: Ատեի դին երկայն շէնք մը կայ, որ աջ դիւ ու ձախ դիւ ըսված շէնքերուն հետ միացած, ու բոլորը մէկ տեղ մէկ երկայն քառան.

կիւն մը ըրած է, որ 1660ին առաջին Վէօբուրտոս կայսրը շինած է. ասոր մէջը մեծ գաւիթներ կան, որ որը ազնւականներու գաւիթ ու որը հայլիներու գաւիթ կըսվի, ու ուրիշ ուրիշ անուն ունի, հիմայ պալատին երևելի հանգիսութիւնները հոն տեղերը կըլան:

Ասոր գետնի դատիկոնը մեծ գաւթի մը մէջ գունդ մը պահապան զինւորներ կըսպասեն, որոնցմէ երեսուն հատի չափը դոներուն առջևը, աստիճաններուն վրայ ու վերի դատիկոններուն ճամբաներուն գլուխները հրացան ձեռքերնին գիշեր ցորեկ կըսպասեն, ու ամէն ժամ կըփոխվին. մնացածները իրենց բնակարանին առջևը հրացաննին շարած, դրօշակնին (պայրախնին) տնկած կըսպասեն, կայսրը կամ կայսեր ցեղէն մէկը անցած ատենը ամէնն ալ հրացաննին ձեռքերնին առած կարգով կըշարվին, թմբուկ (տավուլ) կըզարնեն, ու դրօշակնին գետինը կըծռեն: Ասոնք հոստեղը երկու հատ ալ թնդանօթ ունին:

Կայսեր պալատը թէպէտ դրսէն այնչափ փառաւոր չէ, ինչպէս որ ասանկ մեծ կայսեր մը կըվայլէր, բայց ներսի զարդերը շատ փառաւոր ու տեսնելու արժանի են, շատ ազնիւ գրասեղաններ, գոճազմ (լաճիվէրտ) քարէ, ակնվանիէ գեղեղեցիկ աշտանակներ, չափէ դուրս մեծ հայլիներ, կերպասներով զարդարած սենեակներ շատ կան:

2. Պալատին մէջը երկու մատուռ կայ, մէկը

Հին պալատին մէջն է, որ միջակ ժամի մը չափ կայ, պալատին ժողովրդապետը մէջը ամէն օր պատարագ կընէ: Ասիկայ 1448ին երրորդ Ֆէտէրիկոս կայսրը շինած ամենայն սրբոց նուիրած է. աւագ խորանին վրայ Աճածնայ Հին ու մեծագին պատկեր մը կայ, նմանապէս կողմնակի խորաններուն պատկերները վարպետ պատկերահաններու քաշվածներ են: Կայսրը թէպէտ ամէն տօնի, կիրակի, ու շատ անգամ հասարակ օրերն ալ առանց պատարագի չանցըներ, բայց ամենայն սրբոց օրէն ինչվան զատիկը ամէն կիրակի ու տօնի օրերը տասնըմէկին բոլոր տնովը, իշխաններովը, երևելի պաշտօնատէրներովը, ու թիկնապահ զօրքերովը կուգայ ձայնաւոր պատարագ կըտեսնէ. աս հանդէսներուն մէջը բոլոր ուրիշ թագաւորներուն դէսպաններն ալ հոն կըգտնուին:

Երկրորդ մատուռը Ամայիէնհոֆին ձախ կողմն է. միայն քանի մը տօներուն կամ հանդիսութիւններուն կըբացվի:

Յ. Կայսերական գանձը մեծ մատուռին դիմացը երկրորդ դատիկոնն է, բոլորը չորս սենեակ ու մէկ գաւիթ է. ասոր մէջը եղած մեծագին սքանչելի բաներուն վրայ մասնաւոր գիրք կայ, որ մէկիկ մէկիկ ամէն բանը կըպատմէ, բայց մեիք համառօտութեւ համար երևելիները մինակ կառնունք: Փլովըէհֆեան անունով էլմաս մը կայ, որ ատենօք Կառուղոս Վինըսված Պուրկուճնտիային մեծ դուքսին

էր, ասիկայ Առանսօնի պատերազմին մէջը կրկորսըն-
ցընէ ու զվիցեռացի զինուորի մը ձեռքը կանցնի,
ան ալ ասոր ինչ ըլլալը չհրատնալով՝ Պէռն քաղ-
քին քաղքըցիներուն մէկուն հինգ Ֆիօրինի կըծա-
խէ. ետքը ձեռքէ ձեռք անցնելով՝ ու զինը շարու-
նակ վեր ելլալով Փլովրենտիային մեծ դուքսը կը-
գնէ ու իր գանձը կըգնէ. անկէ ալ առաջին Ֆրան-
չիսկոս կայսրը՝ որ հոն տեղին մեծ դուքսն էր եղած,
Վեննա բերած է: Լ'նցած դարուն մէջը 1,043,334
Ֆիօրին արժեցուցին: Լ'ս քարը 146 խրաթ առա-
ջին ջուր է:

Մէկ ուրիշ էլմաս մըն ալ կայ արտաքոյ
կարգի մեծ, որ Ֆրանչիսկոս առաջինը 1764ին
Ֆրանքֆուրթ քաղաքը գնած է: Կմանապէս ան
կայսերէն մնացած ֆոէնկի զգեստի կոճակներ կան,
որ ամէն մէկը մէյմէկ կտոր էլմաս քար է. կայսեր
տանը ընտիր քարերը, որը հին ատեններ բանված
են, որ հիմայ անանկ գեղեցիկ չեն կրնար բանիլ,
որն ալ նոր բանված է, բայց քարերը շատ ընտիր
ու բանվածքնին շատ գեղեցիկ են: Մէկ կտոր
ակատ քարէ փորած մեծ սկուտղ (չուխուր թա-
պախ) մը կայ, որուն տրամագիծը մէկ կանգունէն
չորս մատ պակաս է, մէկ ուրիշ աման մըն ալ կայ
ձերմակ ու դեղին մէկ կտոր ակատէ փորած, որ
իւրեք օխայ ջուր կառնու. ասոնք երևելիներն են:
Մեծ ժամացուց մը կայ, որ 1750ին Հէսսէն ըս-
ված տէրութե՛ գուքսը Սարիամ Թերեզիային

ԵԿԵՂԵՅԻ ՍՐԲՈՅՆ ԱՏԵՓԸՆՈՍԻ

պարզեաճ է: Աս ժամացուցը ամէն անգամ որ կրզարնէ նէ՝ Սարիամ (Թերեղիային՝ կայսեր՝ ժամացուցը պարզե տրլօղին ու ան ատենւան մէկ քանի իշխաններուն արձանները դուրս կուգան՝ կերւնան, ու ներս կերթան. վերջէն հրեշտակ մը դուրս կելլայ՝ ոսկի գրով կրգրէ, Կէցցէ Սարիամ (Թերեղիային): Շատ վարպետական ու նմանին չեգտնրված ժամացուցներ, մեծագին քարերէ փորած ամաններ, տուփեր (խուժիներ), սեղանի զարդեր, տեսակ տեսակ խաչեր ու ուրիշ բաներ կան: Հռոմայի կայսերութե թագադրութե զգեստը, գեղեցիկ քարերով զարդարած թագը, գաւազանը ու սուրն ալ կան՝ որ Նիրինպերկ պահված օրինակին ըստ ամի նման են: Ասոնք տեսնել ուզօղը պէտք է՝ որ առաջ Պելլէէ կամ հրամանի թուղթ առնու աս տեղաց վերակացուէն, ու անով երթայ:

4. Ձի հեծնել սորվելու գաւիթն ալ հին պալատին մէջը քաղքին կողմն է. որ 1729ին վեցերորդ Առուրուս կայսրը շինած է: Եւրոպայի մէջ ամէնէն գեղեցիկն է, որ երկայն քառանկիւն մեծ շէնք մի է ու 46 սիւնով ու շատ արձաններով զարդարած է. բոլոր շրջանակը սիւներուն ու պատերուն մէջը տեսնել ուզօղներուն համար տեղ կայ, որոնց մէկ կողմը կայսեր ցեղին համար բաժնած է. սիւներուն դրսի դին վրան քոց ընդարձակ տեղ մը կայ, ուր որ ձի հեծնել կըսորվին: Ասոր քովը վրան բաց մեծ քառանկիւն մըն ալ կայ, որ

ամառը ամէն օր կայսեր զաւկրները, եղբայրները կամ ուրիշ ազնւականները կէսօրէն յառաջ տասնէն ինչվան տասնըմէկը կրթութե՛ն համար ձի կըհեծնան, կըվազցընեն, ու ամէն մարդ կարօղ է երթալ տեսնել :

ԳՎ ՍԻՎՍ Ե :

Վաղէն ժամերը ու շաբաթը :

1. **Ս**եննային մեծ ու արքեպիսկոպոսական ժամը նր Ստեփանոս նախավկային ժամն է, որ գեղեցիկ ճարտարապետութեամբ շինված՝ վերջին աստիճանի հաստատուն բոլորը քարէ շէնք մըն է, ու Սեննային շէնքերուն ամէնէն բարձրն է :

Նաջին շէնքիկոս Կաղօմիրկօթը, ինչպէս առաջ ըսինք, 1144ին աս ժամին հիմը դրաւ, 1147ին շինեց աւարտեց. 1238ին բոլոր սյրեցաւ, ու դարձեալ շուտով շինվեցաւ, ու 1265ին մէյ մըն ալ այրեցաւ : ()թթօքար թագաւորը առաջինէն մեծ նորէն շինեց, ու 1275ին առաքելական նըւիրակի մը նախագահութե՛ք մէջը իրեք օր ժողովք եղաւ : Մէջը 1326ին նոր մատուռներ շինվեցան, ու շատ մեծցաւ : Ռուտօլֆ դուքսը իր եղբօրներուն Մլպերտոս երկրորդին ու Վէօբոլտոսին օգնութե՛քը 1395ին մեծ դաս մը շինեց, երկու ալ մեծ զանգակատուններ սկսաւ շինել : Ռուտօլֆը շուտ մը մեռաւ, եղբայրները ետէ է ետև դուքս եղան, ու շէնքը շա-